

UTTALANDE

den 29 april 2019 i ärende 11/2018 angående
ifrågasatt vilseledande fonddamn – ”Swedbank Robur
Kapitaltrygg”

Anmälare:

Konsumentverket

Svarande:

Swedbank Robur Fonder AB

ENF:s avgörande

ENF finner, med hänvisning till punkten 2.6 i Fondbolagens förenings Riktlinjer för fondbolagens marknadsföring och information (riktlinjerna), att Swedbank Robur Fonder AB har handlat i strid med god sed vid marknadsföringen av fonder genom att i marknadsföring av fonden ”Swedbank Robur Kapitaltrygg” använda den vilseledande beteckningen ”Kapitaltrygg” i fondens namn.

Konsumentverkets anmälan

Konsumentverket anser att namnet ”Kapitaltrygg” kan vilseleda konsumenten om fondens egenskaper och att det kan medföra att konsumenten påverkas i sitt affärsbeslut.

Av fondens faktablad framgår i korthet att fondens målsättning är att fondandelsvärdet aldrig ska tappa mer än 10 % från det högsta uppnådda fondandelsvärdet under en rullande tolv månadersperiod. Fonden är en blandfond som placerar globalt och fördelar tillgångarna mellan aktie- och räntemarknader samt alternativa investeringar. Fonden sorterar i riskklass 4 av 7 i risk/avkastningsprofilen. Fonden är inte kapitalskyddad.

Vid en vederhäftighetsbedömning tas utgångspunkt i den uppfattning marknadsföringen ger hos genomsnittskonsumenten i målgruppen. Den som använder ett visst påstående i sin marknadsföring ska kunna styrka dess riktighet. Om ett visst påstående kan ge upphov till flera olika tolkningar har näringsidkaren bevisbördan för alla nära till hands liggande tolkningar och intryck som marknadsföringen kan ge vid en flyktig läsning (se t.ex. MD 2004:12).

Adress:

*c/o Fondbolagens förening,
David Bagares gata 3 111 38 Stockholm*

Telefon:

08-50698800

E-post:

info@fondbolagen.se

I överenskommelsen mellan Konsumentverket och Fondbolagens förening, under rubrik 6 *Värdeomdömen*, redogörs för vad som gäller vid användande av olika värdeomdömen vid marknadsföring av fonder. Vad gäller reservationslösa värdeord såsom ”bäst”, ”störst” och ”ledande” får sådana inte användas, om de inte kan styrkas.

En genomsnittskonsument kan, när det gäller marknadsföring av fonder, inte förutsättas ha några djupare kunskaper i ämnet (MD 2010:31). Ordet ”trygg” i det aktuella fondnamnet får enligt Konsumentverkets bedömning antas ge konsumenter intrycket av att det vid handel med produkten inte föreligger några risker, eller i vart fall begränsade sådana. Detta gör sig i än högre utsträckning gällande när ordet ”trygg” kombineras med ordet ”kapital”, vilket felaktigt kan ge intryck av att medlen i fonden är kapitalskyddade.

En konsument kan mot bakgrund av ovanstående fatta ett affärsbeslut under den felaktiga föreställningen om att handel med produkten inte är förenad med risk alternativt att riskerna är begränsade på ett annat sätt än vad som är fallet. Detta bör ses i ljuset av att fonden tillhör kategori 4 av 7 i fondens risk/avkastningsprofil. I sammanhanget bör påpekas att en näringsidkare inte endast ansvarar för den avsedda tolkningen av ett visst marknadsföringsbudskap, utan även för andra närliggande tolkningar och intryck marknadsföringen kan ge upphov till.

Konsumentverket bedömer att det sätt på vilket fonden, genom användandet av ordet ”Kapitaltrygg” i fondnamnet, marknadsförs riskerar att vilseleda konsumenter och påverka deras affärsbeslut.

Att konsumenter saknar djupare kunskaper medför att de är särskilt påverkansbara för påståenden som används i marknadsföringen, så som exempelvis användandet av värdeord. Detta gör sig i särskilt hög utsträckning gällande då termen saknar direkt koppling till fondens mål och placeringsinriktning. Konsumentverket anser i och för sig att namnet är vilseledande i sig självt och vill även understryka att det enligt verkets bedömning inte på ett tydligt sätt lämnas korrigerande eller klargörande information avseende namnets innebörd.

Mot bakgrund av ovanstående anser Konsumentverket att aktuell marknadsföring är vilseledande och oförenlig med god branschsed.

Svaromål från Swedbank Robur Fonder AB

Kapitaltrygg är en blandfond som startades i februari 2014 med exponeringar mot svenska och utländska finansiella instrument. Fondens målsättning är att fondandelsvärdet aldrig ska minska mer än tio procent från det högst uppnådda fondandelsvärdet under en rullande tolv månadersperiod. Den maximala nedgång fonden har haft under en rullande tolv månadersperiod har varit – 4,8 procent. Den tillhör för närvarande riskklass 4.

Vid förvaltningen bestäms varje dag ett maximalt utrymme för de riskbärande tillgångarna i fonden enligt en metod som kallas Constant Portfolio Protection Insurance (CPPI). Modellen bestämmer hur stor den riskbärande respektive riskfria delen i fonden som högst får vara. Förvaltningen kan ytterligare minska risken om det bedöms lämpligt utifrån tillgångarnas förväntade avkastning. Syftet med modellen är

att bestämma en lämplig risknivå baserad på hur långt ifrån fondandelsvärdet miniminivån ligger. Maximalt utrymme för riskbärande tillgångar avgörs av skillnaden mellan aktuellt fondandelsvärde och miniminivå. Riskutrymmet minskar i en nedåtgående marknad och ökar i en uppåtgående marknad.

Utifrån CPPI-modellens indelning av riskfria och riskbärande placeringar bestämmer förvaltningen hur fondens tillgångar ska fördelas mellan olika tillgångsslag för att uppnå fondens målsättning. Om fondandelsvärdet faller under miniminivå placeras tillgångarna i penningmarknadsinstrument, penningmarknadsfonder eller på konto hos kreditinstitut till dess att fondandelsvärdet har stabiliserats i förhållande till miniminivån eller att en ny miniminivå har satts som understiger aktuellt fondandelsvärde.

Ovanstående information framgår av fondens informationsbroschyr.

Fondens karaktär och förvaltningsstrategi går ut på att begränsa risken och samtidigt söka skapa avkastning. Det är bakgrunden till att Swedbank Robur år 2014 gav fonden namnet Kapitaltrygg.

Den tillämpade CPPI-modellen har även i praktiken varit robust. Målsättningen att fondandelsvärdet aldrig ska minska mer än tio procent från det högst uppnådda fondandelsvärdet under en rullande tolv månadersperiod har uppnåtts med god marginal. Att fonden för närvarande tillhör riskklass 4 beror på att det under de senaste åren har varit en uppåtgående aktiemarknad och att fonden därmed har haft en hög exponering mot aktiemarknaden. Vid en vikande aktiemarknad tas risken i fonden ned och den kommer därmed att tillhöra en lägre riskklass.

Även om fonden inte är fullt ut kapitalskyddad innebär således förvaltningsmetoden att en andelsägare som investerar i fonden har en begränsad risk att drabbas av större nedgångar vilket också har visat sig överensstämma med fondens utveckling. Namnet anger inte heller att fonden är kapitalskyddad men indikerar att den vid marknadsnedgångar har en begränsad risk.

Av den information som lämnas i faktablad, informationsbroschyr, fondbestämmelser och halvårsredogörelsen framgår tydligt att målsättningen är att fondandelsvärdet aldrig ska minska mer än tio procent från det högst uppnådda fondandelsvärdet under en rullande tolv månadersperiod. Därutöver finns i informationsbroschyren för fonden en utförlig redogörelse för hur fonden förvaltas och hur CPPI-modellen fungerar. Swedbank Robur anser därför att klargörande information om namnet faktiskt har lämnats på ett tydligt sätt.

Mot ovanstående bakgrund anser Swedbank Robur därför att fondnamnet inte är vilseledande. Fondbolaget delar heller inte Konsumentverkets uppfattning att klargörande information om fonden inte har lämnats. Swedbank Robur anser därmed inte att marknadsföringen av fonden är vilseledande och oförenlig med god branschsed.

Det är viktigt för Swedbank Robur att samtliga kunder förstår produkternas egenskaper varav namnet är en viktig del. Fondbolaget inser att kundernas förmågor att ta till sig information om produkterna varierar. Fondbolaget strävar kontinuerligt efter att förbättra och förtydliga produktutbudet samt informationen om produkternas egenskaper.

Fonden är under omarbetning och fondbolagets avsikt är att förändra och förtydliga placeringsinriktningen. I samband därmed kommer fondens namn att ändras. Enligt fondbolagets produktplan kommer detta att ske på styrelsemötet den 20 februari 2019.

Konsumentverkets yttrande över Swedbank Robur Fonder AB:s svaromål

Swedbank Robur anger att fonddnamnet "Kapitaltrygg" inte är vilseledande och anser att klagande information om fonden har lämnats i fondens faktablad, informationsbroschyr, fondbestämmelser och i halvårsredogörelsen. Bolaget anför även att fonddnamnet kommer att ändras. Konsumentverket vidhåller vad som tidigare anförts och anser att fonddnamnet som sådant är vilseledande. Verket anser således inte att namnet neutraliseras av att korrigerande information lämnas i informationsmaterialet.

Konsumentverket vill utöver vad som anförts ovan framhålla att begreppet affärsbeslut ska ges en vidsträckt innebörd och att det täcker flera beslut som en konsument kan fatta under processen fram till köpbeslutet (MD 2010:8). Enligt domstolen är det ett affärsbeslut om konsumenten bestämmer sig för att vidta en ytterligare åtgärd med anledning av ett reklammeddelande, t.ex. besöka en butik eller en webbplats för att inhämta mer information. Då ett fonddnamn utgör en del i marknadsföringen av fonden anser Konsumentverket att ett affärsbeslut kan ha fattats av en konsument efter att endast ha tagit del av fonddnamnet. Som nämnden tidigare uttalat kan ett i sig vilseledande produktnamn inte neutraliseras av korrigerande information i exempelvis faktablad. Konsumentverket anser därmed att en konsument riskerar att fatta ett affärsbeslut under felaktiga föreställningar om fonddnamnet är vilseledande, även om korrigerande information lämnas i informationsmaterial som konsumenten kan ta del av i ett senare skede.

Det är vidare angeläget att nämnden prövar det aktuella fonddnamnet i sin nuvarande lydelse oavsett om fondbolaget har för avsikt att ändra fonddnamnet. Detta för att åstadkomma en enighet och samsyn inom branschen om vilka fonddnamn som kan användas och under vilka förutsättningar.

ENF:s bedömning

Finansinspektionens bedömning av fonddnamn

För varje värdepappersfond och specialfond ska finnas fondbestämmelser som bl.a. anger namnet på fonden (se 4 kap. 8 § första och andra stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder respektive 12 kap. 3 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder). Fondbestämmelser och ändringar i dessa ska godkännas av Finansinspektionen. Bestämmelser ska vara skäliga för fondandelsägarna (se 4 kap. 9 § första och andra stycket lagen om värdepappersfonder). När Finansinspektionen godkänner fondbestämmelser ska inspektionen sålunda pröva om fondens namn är skäligt. Därvid görs dock inte någon närmare bedömning av fonddnamnets vederhäftighet från marknadsrättslig synpunkt.

Vid sin bedömning av fonddnamn beaktar Finansinspektionen att namnet kan vara vilseledande om det inte överensstämmer med fondens karaktär och placeringsinriktning. Således måste exempelvis en fond med geografisk hänvisning i namnet (Europa, Nordamerika, Ryssland etc.) ha en placeringsinriktning som motsvarar namnet. Detsamma gäller fonddnamn som för tanken till en särskild bransch.

Samtidigt har Finansinspektionen betonat att fondnamnet i många fall inte säger något om fondens placeringar eller egenskaper och att fondnamnet inte är det enda urvalskriterium som spararna förlitar sig på.

Allmänt rörande den marknadsrättsliga bedömningen

Swedbank har anfört att fonden är under omarbetning och att avsikten är att förändra och förtydliga placeringsinriktningen samt att i samband därmed ändra fondens namn. Detta utgör dock inget skäl för att inte pröva anmälan i sak. Prövningen avser den påtalade marknadsföringen såsom den förekommit utan hänsyn till löften om eventuella ändringar av denna.

ENF har i ett vägledande uttalande den 12 november 2012 angående användningen av fondnamn vid marknadsföring av fonder (ärende 7/2012) uttalat att namnet är en viktig del av en fonds marknadsföring. Genom detta kan fondens inriktning i ett eller flera avseenden kommuniceras till spararna på ett sätt som har betydelse för deras beslut att investera. Fondens namn kan utan hinder av att det är godkänt av Finansinspektionen enligt fondlagstiftningen komma att anses strida mot marknadsföringsrättsliga regler, exempelvis branschens nämnda riktlinjer som utgör den centrala regelkällan för ENF:s bedömningar.

I nämnda uttalande framhöll ENF att utgångspunkten för den marknadsrättsliga bedömningen är det grundläggande krav på vederhäftighet som gäller för all marknadsföring och som kommer till uttryck i riktlinjerna. Nämnden uttalade att fondbolagen noga måste säkerställa att produktnamnen och andra delar av marknadsföringen ger en rättvisande bild av produkterna och att fondbolagen därför inte kan stanna vid den rent legala tillståndsprövningen enligt fondlagstiftningen. Fondbolag måste även noga överväga om namnet leder tanken rätt, dvs. ger konsumenten rätt förväntansbild.

Nämnden framhöll vidare att enbart produktnamnet inte kan förmedla all den information som konsumenterna behöver inför sina köpbeslut. Allt marknadsföringsmaterial måste därför vara utformat med konsumenternas totala informationsbehov för ögonen. Samtidigt underströks att ett i sig vilseledande produktnamn aldrig kan neutraliseras av korrigerande information i exempelvis faktablad. Fondbolagen måste alltså säkerställa att fondnamnen klarar kravet på vederhäftighet. Därvid måste beaktas att en fond kan sägas marknadsföras redan och enbart genom exponering av fondens namn. Vidare måste beaktas att det, såsom Konsumentverket påpekat, föreligger ett affärsbeslut i marknadsrättslig mening om konsumenten redan på grund av fondnamnet bestämmer sig för att inhämta ytterligare information genom att ta del av exempelvis faktablad. Ett sådant affärsbeslut får inte riskera att fattas på grund av att konsumenten av fondnamnet har getts en felaktig förväntansbild rörande fondens karaktär och egenskaper. Vad som i det tidigare nämnda vägledande uttalandet från ENF sägs om möjligheten av att i annan information neutralisera eller komplettera den förväntansbild som fondnamnet i sig kan ge, gäller därför fondnamn där den genomsnittlige konsumenten av namnet visserligen ges en ofullständig bild av fondens karaktär och inriktning men samtidigt kan antas inse detta förhållande, samt att bilden kompletteras och preciseras i annat material, t.ex. faktablad. Detta torde gälla fondnamn som innehåller eller antyder exempelvis viss bransch eller geografisk inriktning och där konsumenten kan antas inse att kompletterande information behöver inhämtas i annat informationsmaterial. Även beteckningen ”småbolagsfond” kan utgöra ett sådant fall och gavs också som exempel i det vägledande uttalandet.

Fondnamn som i sig kan ge en felaktig bild av placeringsinriktningen är dock som sades i det vägledande uttalandet inte acceptabla.

Beteckningen Kapitaltrygg

Beteckningen ”Kapitaltrygg” i fondens namn utgör ett värdeomdöme. Användningen av sådana regleras i punkten 2.6 i riktlinjerna. Enligt första stycket i denna bestämmelse får ord som ”trygg” och liknande inte användas i marknadsföringen om de inte sätts in i ett relevant sammanhang. Innebörden av ordet ”trygg” och liknande torde av konsumenter, mot bakgrund av bland annat den egna erfarenheten av investeringar och den egna riskbenägenheten, kunna uppfattas på olika sätt. Även om genomsnittskonsumenten vid investering i en fond knappast torde uppfatta ”trygg” som att ingen risk för kapitalförlust föreligger, dvs. att investeringen skulle vara kapitalskyddad, kan risken i det enskilda fallet undervärderas. Beteckningen ”kapitaltrygg” är emellertid enligt nämndens mening mer långtgående och riskerar att av många konsumenter att uppfattas mera ordagrant – dvs. att kapitalet är tryggt eller skyddat.

I ärendet är ostridigt att investeringar i Swedbank Robur Kapitaltrygg inte är kapital-skyddade. Fondnamnet är i ljuset av detta och mot bakgrund av vad som ovan sagts därför i sig vilseledande och strider mot god branschsed.

Nämnden finner skäl att tillägga att ett begrepp som ”trygg” i sig bör kunna användas under förutsättning att det i marknadsföringen lämnas en förklaring till vad som åsyftas samt att denna förklaring har stöd i fondbestämmelserna och att dessa kan sägas berättiga användandet av begreppet i ett fondnamn. Mot bakgrund av vad ovan sagts om marknadsföring endast i form av exponering av fondnamnet samt den marknadsrättsliga innebörden av begreppet affärsbeslut kan den nödvändiga förklaringen lämnas endast i kompletterande information, t.ex. i ett faktablad. Ett begrepp som ”trygg” lämpar sig därför normalt inte att ingå i namnet på en fond utan kan bara accepteras i mera omfattande marknadsföringsmaterial där den nödvändiga förklaringen kan lämnas i löpande text i nära anslutning till begreppet.

Övergångsperiod

Att ändra ett fondnamn är mot bakgrund av fondlagstiftningen inte bara tidsödande utan också kostnadskrävande. Det är därför rimligt att ge anstånd med den ändring som på grund av detta beslut måste komma till stånd. Fondbolaget bör ges möjlighet att passa in processen med namnbytet i den årliga verksamheten, bland annat ifråga om nödvändig information till fondandelsägarna.

ENF utgår från att Swedbank Robur Fonder AB i enlighet med vad man ställt i utsikt snarast inleder en process för byte av namnet så att denna är slutförd senast vid utgången av första kvartalet 2020, dvs. senast den 31 mars 2020.

Avgift

Enligt 19 § i ENF:s stadgar ska vid ett fällande avgörande en avgift normalt tas ut av medlemsbolag i Fondbolagens förening. Den högsta avgiften som för närvarande kan tas ut är 100 000 kr. Den anmälda marknadsföringen strider mot god branschsed och motiverar därför en avgift. Vid en samlad bedömning finner ENF att avgiften i detta fall ska bestämmas till 50 000 kr.

I ENF:s uttalande har deltagit ordföranden Kenneth Nordlander, vice ordföranden Torsten Brink samt ledamöterna Hans Ek, Eva Gottfridsdotter-Nilsson, Helena Hillström, Carina Brehmer och Siv Öhlund.

Uttalandet är enhälligt.

Slutlig föredragande av ärendet har varit Anna Larris.

Kenneth Nordlander
Ordförande

Anna Larris
Sekreterare